

ЯК ШКОЛЬНІКУ «ПАКЛАСЦІ НА КНІЖКУ» ПРАЦОЎНЫ «КАПІТАЛ»?

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

Вывучылі ўсю нарматыўную базу, якая была ў краіне, і зразумелі, што для адкрыцця лагера нам яе не хапае. Таму давлялося распрацоўваць цэлы стос лакальных нарматыўных дакументаў. У інтэрнэце абвясцілі конкурс на лепшую назву будучага лагера, таму што і назва, лічым, павінна быць прыцягальнай. Падлеткі прапанавалі назву «Капітал» — напэўна, як намёк на тое, колькі грошай яны змогуць зарабіць падчас працоўнай змены.

Агульнымі для ўсіх лагераў працы і адпачынку сталі сёлета праблемы з афармленнем медыцынскай даведкі: каб быць дапушчанымі да работы, падлеткі павінны былі атрымаць медыцынскі дазвол. Але ў паліклініках не заўсёды разумелі, якую даведку трэба выдаваць. У выніку не ўсе ахвотныя паспелі аформіць свой допуск, а некаторыя падлеткі так і не змаглі трапіць у працоўны лагер па стане здароўя...

Між іншым, для гарадскіх дзяцей, незнаёмых з фізічнай працай, нават чатыры гадзіны сельгасработ аказаліся выпрабаваннем не з лёгкіх. Працоўная раніца для ўдзельнікаў «Капітала» распачыналася а палове дзевятай гадзіны. Пасля сьняданку дзяцей прывозілі на поле. Дзве гадзіны працы, перапынак з «перакусам», а затым яшчэ дзве гадзіны пад сонцам. Другая палова дня пасля вяртання ў горад была прысвечана прафесійнаму самавызначэнню старшакласнікаў з задзейнічаннем псіхалагічнай службы, якая працуе на базе Палаца дзяцей і моладзі.

Цана рублю

Самым прыемным заняткам для выхаванцаў «Капітала» быў, бясспрэчна, збор ягад: на пачатку лета школьнікі збіралі суніцы, пазней — маліну. Да таго ж і наесціся ягад можна было, як той казаў, ад пуза. Аднак якое лета без праполкі градак?

А самым непрыемным сюрпрызам для некаторых стаў іх заробак.

Але ўсё было справядліва: падлічвалася, колькі вядзерцаў ягад сабрана, ці быў праполканы адведзены ўчастак, наколькі якасна работа была зроблена. Хто больш працаваў, той і атрымаў, адпаведна, больш: самыя працавітыя — каля мільёна рублёў, а тыя, хто «філоніў», — на 300 тысяч менш. Між іншым, самым высокааплачым відам работ стала менавіта праполка.

— Мы праводзілі сярод падлеткаў анкетаванне: 43% з іх выказалі жаданне папрацаваць у лагеры і ў наступным годзе. Улічваючы, што сярод нашых выхаванцаў было шмат адзінаццацікласнікаў, лічым гэты вынік станоўчым. «Першы блін» не выйшаў у нас камяком, — з задавальненнем зазначае Галіна Шкляр.

У Мінску была арганізавана дзейнасць 76 лагераў працы і адпачынку, у якіх працавалі і адпачывалі 1419 дзяцей. Сярэдні заробак у працоўным лагеры склаў 900 тысяч рублёў.

Прадстаўнікі іншых працоўных лагераў таксама канстатавалі, што праблемы ўзніклі, як толькі дзеці пачыналі працаваць матыкамі: праполвалі буракі, капусту, пшаніцу, прарэджвалі насаджэнні, рыхлілі зямлю, матычылі фруктовыя дрэвы. Хтосьці адставаў, і яму даводзілася дапамагаць. Але праца ўсіх аб'ядноўвала. У многіх рэгіёнах у працоўныя лагеры імкнуліся прыцягнуць найперш «цяжкіх» падлеткаў і дзяцей з малазабяспечаных сем'яў.

Толькі ў Мінску была арганізавана дзейнасць 76 лагераў працы і адпачынку, у якіх працавалі і адпачывалі 1419 дзяцей. Сярэдні заробак у працоўным лагеры склаў 900 тысяч рублёў. Пры гэтым кошт пуцёўкі ў лагер не перавышаў 612 тысяч рублёў, а бацькоўская даплата за 18 дзён складала 217 тысяч рублёў.

У рэжыме эксперыменту на базе двух загарадных лагераў, уласніка-

мі якіх з'яўляюцца сталічныя прадпрыемствы, была арганізавана работа кругласутачных працоўных лагераў. Так, на базе аздарэўленчага лагера «Барок» ад таварыства «МАПІД» у жніўні працаваў лагер працы і адпачынку «Баркоўскія пчолы». А паколькі «МАПІД» — будаўнічая арганізацыя, то і старшакласнікам быў прадастаўлены «будаўнічы фронт» работ — з тых відаў, да якіх дапускаюцца падлеткі.

Старшакласнік — лабарант і сакратар

У тым, што пералік работ у лагерах працы і адпачынку трэба пашыраць, — упэўнены і педагогі, і арганізатары летняга адпачынку.

— Мы прааналізавалі досвед арганізацыі работы працоўных лагераў гэтым летам і ўжо ўнеслі прапановы ў Міністэрства працы і сацыяльнай абароны па пашырэнні пераліку работ, якія могуць выконвацца падлеткамі ва ўзросце ад 14 да 18 гадоў, — паведаміла Раіса Сідарэнка. — Напрыклад, у яго можна было б уключыць асобныя віды некваліфікаванай ручной працы на прамысловых прадпрыемствах. Так, таварыства «Камволь» магло б прадаставіць для працаўладкавання падлеткаў месцы чысцільшчыкаў тканін, работа якіх заключаецца ў ручным механічным ачышчэнні гатовых тканін ад катышаў, нітак і смецця. На зборчых прадпрыемствах, такіх як ААТ «Мотавела», захоўваюцца асобныя віды работ па нескладанай ручной зборцы дэталей. Падлеткаў ва ўзросце 14-16 гадоў можна задзейнічаць у вырабе сувенирнай прадукцыі, у якасці адміністратараў сайтаў устаноў адукацыі або прамоўтараў пры правядзенні рэкламных акцый. Навучэнцы, якім ужо споўнілася 16 гадоў, у дадатак да ўсяго маглі б выконваць абавязкі лабаранта, сакратара (набіраць на камп'ютары тэксты дакументаў, прымаць тэлефонныя званкі і г.д.), працаваць кур'ерамі, расклейшчыкамі аб'яў, распаўсюджвальнікамі флаераў ці мерчандайзерамі.

У Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны ёсць пералік работ, забароненых для выканання падлеткамі, і пералік работ, дазволенах падлеткам. За апошні час гэтыя дакументы некалькі разоў пераглядаліся і абнаўляліся даволі істотна. А ўсё таму, што пэўны час таму была дапушчана іншая крайнасць: санітарная служба не

Фота Надзеі БУЖАК.

дазваляла прыцягваць падлеткаў нават... да вільготнага прыбірання ў класах і мыцця падлогі! Неяк у барацьбе за інтарэсы і правы дзяцей усе забыліся пра такое паняцце, як «працоўнае выхаванне». Але сітуацыя пакрысе выпраўляецца.

Пасля заканчэння летняга працоўнай змены пералік дазволенах відаў работ быў пашыраны, і ў яго ўвайшло больш за 10 новых відаў. Для прыкладу, рамонт кніг у бібліятэцы. Вядома, школьнікі рамантавалі бібліятэчныя кнігі і раней, аднак грошы за іх работу ім заплаціць афіцыйна не маглі. А цяпер гэтая работа можа аплатавацца: або з бюджэтных сродкаў, або са сродкаў фонду другойнай занятасці. Адным словам, у тых, хто арганізуе працоўную занятасць падлеткаў у вольны ад вучобы час (а цяпер гэтая з'ява — круглагадовая, і нават школьныя будатрады могуць ствараць круглы год), з'явілася больш манеўраў для дзейнасці.

Для гарадскіх дзяцей, незнаёмых з фізічнай працай, нават чатыры гадзіны сельгасработ аказаліся выпрабаваннем не з лёгкіх. Хтосьці адставаў, і яму даводзілася дапамагаць. Але праца ўсіх аб'ядноўвала.

«Экзотыка» за грошы

Хапала таксама і іншых праблем, якія арганізатарам працоўных лагераў прыйшлося вырашаць аператыўна на месцах. Для прыкладу, усе сутыкнуліся з прававымі калізіямі: высветлілася, што ў Працоўным кодэксе і санітарных нормах і правілах, працоўны час падлет-

каў да 17 гадоў адрозніваецца па працягласці. Да таго ж калі тэмпература паветра павышалася да 25 градусаў, працаваць на вуліцы падлеткам забаранялася. Але ж на тое яно і лета, каб было гарача!

З іншага боку, спякотным летам можна арганізоўваць палатачныя кругласутачныя працоўныя лагеры нават пры ўстановах адукацыі, так, як гэта зрабілі, напрыклад, у Кобрынскім раёне, дзе пры Кіселявецкім дзіцячым садзе-сярэдняй школе разгарнуўся палатачны лагер. Жаданне і падзарабіць, і адпачыць выказалі не толькі мясцовыя дзеці, але і гараджане. Адпачынак на ўлонні прыроды, палаткі, песні пад гітару каля вогнішча — чым не экзотыка для гараджан? Разам працавалі, разам адпачывалі, разам у рамках культурнай праграмы ездзілі па цікавых мясцінах. І нават ад непагадзі падлеткі былі застрахованы, паколькі побач быў дах над галавой.

І ўсё ж такі большасць лагераў працы і адпачынку мела толькі дзённы рэжым. Такая форма арганізацыі працоўнай занятасці, па сутнасці, не адрозніваецца ад вытворчых брыгад, якія ствараліся раней, лічаць педагогі. І сапраўды, калі школьнікі шьюць у кабінце абслуговай працы бялізну, падушкі або коўдры, ці можна сказаць, што яны працуюць і адпачываюць у лагеры? Першае — так, а вось другое — наўрад ці. Таму ў далейшым гэтае пытанне яшчэ будзе абмяркоўвацца...

А вось у чым ніхто не сумняваецца, дык гэта ў тым, што будучыня ў лагераў працы і адпачынку ёсць. Толькі трэба якасна і з розумам падрыхтавацца да наступнай летняй працоўнай змены.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Мядзельскі раён, п. Зубранёўка.

Памяць і традыцыі

ПАД ДРЭВАМ СЯБРОЎСТВА

Ва Уздзе прайшла моладзевая экалагічная акцыя «Маладосць. Традыцыі. Будучыня», прысвечаная 50-годдзю студатрадаўскага руху і 95-годдзю Усесаюзнага камсамола.

Маладыя людзі з актыву Мінскай абласной арганізацыі БРСМ, а таксама навучэнцы школ і ліцэяў Уздзенскага, Дзяржынскага, Стаўбцоўскага, Нясвіжскага і Капыльскага раёнаў пасадзілі каля тысячы дрэў. Прыехалі на акцыю ў ўдзельнікі студэнцкіх атрадаў працоўнага семестра 2013 года.

«Гэтая акцыя — добрая нагода дапамагчы добраўпарадкаваць горад да абласных «Дажынак». І вядома ж, сёння сустраўцца хлопчыкі і дзяўчынкі, якія працавалі ў рамках летніх студэнцкіх атрадаў», — расказала начальнік аддзела галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах сям'і і моладзі Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Вольга ШЫБКО.

Маладыя людзі садзілі дрэвы ў трох месцах горада: на галоўнай алеі, каля галоўпаштамта і возера. А «разынкай» акцыі стала пасадка Дрэва сяброўства, на якое кожны ўдзельнік павязваў стужку. Нягледзячы на пахмурнае надвор'е, настрой у хлопцаў і дзяўчат быў сонечны. Тым больш, што пасля плённай працы маладых людзей чакаў пачастунак — смачная «салдацкая» каша і гарачы чай.

— Сённяшні дзень проста цудоўны — было вельмі весела! Прыемна ўдзельнічаць у гэтай акцыі, — падзялілася сваімі ўражаннямі вучаніца Капыльскай сярэдняй школы № 2 Надзея Клыкава. — Тут пануе сяброўская атмасфера.

Юлія КІРЭЙЧЫК, фота аўтара.

Мінск — Узда — Мінск.

